

Agri Baunehøj

Agri Baunehøj øst for landsbyen Agri i hjertet af Mols Bjerge er med sine 137 m. ”bjergenes” højeste punkt. Højen ligger på stedet, hvor de opstemmede materialer fra istidsgletsjeren i Kalø Vig og Ebeltoft Vig er stødt sammen – Låddenbjerg (132 m.) syd for baunehøjen er også aflejret fra Kalø Vig-gletsjeren, mens Bisgyde Høj (108 m.) lige overfor er aflejret fra Ebeltoft Vig-gletsjeren. Mellem de to gletsjeres aflejringer ses i landskabet en slugt, der har ført smelte vandet fra de to hold aflejringer mod nord, til søerne øst for Feldeballe og derfra videre op mod Kolindsund og det nuværende Randers Fjord - senere dog østpå mod Grenaa.

Fra Agri Baunehøj er der en storslået udsigt over hele Mols. Naturstyrelsen har etableret parkeringsplads, toiletter og overdækket spisehus ved højens fod, samt stier til højen. Hele området er i dag en del af Nationalpark Mols Bjerge, og nationalparken blev indviet af Dronning Margrethe 29. august 2011 i bakkerne for foden af Agri BAunehøj.

Fikspunktet på Agri Baunehøj. Naturstyrelsen har anbragt et apparat ovenpå, hvor man kan se, hvad udsigten byder på. Til højre på teglstensmonumentet anes på billedet her hullet til bål i forbindelse med målinger i gammel tid. Foto VFH okt. 2011.

Agri Baunehøj er, hvis man ikke regner Bornholm med, stort set Danmarks geografiske midtpunkt. Højen har siden 1800-tallet været anvendt som referencepunkt for målinger til landkort. På højens top findes et lille

teglstensmonument, der har fungeret som målestation. Hullerne i monumentet har kunnet forsynes med en lyskilde, så det har kunnet ses fra andre målestationer i nærheden. Et nyt koordinatsystem, system 34, der blev udviklet i 1930'erne og forbedret i 1970'erne til matrikulære (ejendomsretlige) og militære formål, havde også Agri Baunehøj som referencepunkt og linjen fra Agri Baunehøj til Lysnet (ved Langå) som retningsvinkel.

Ordet baunehøj vidner om, at Agri Baunehøj i gammel tid var en af de høje, hvor der i ufredstider tændtes bål ("baune") for at advare befolkningen om, at fjenden var i landet og at nu gjaldt det om at ruste sig til krig. Til at sørge for, at systemet virkede, blev udnævnt en særlig baunemester. Baunesystemet kendes helt tilbage i oldtiden og har i Danmark senest været anvendt i forbindelse med krigen i 1864.

Vi har flere baunehøje i Syddjurs. En anden kendt baunehøj er Store Baunehøj øst for Rønne, hvorfra der også er en storslået udsigt.

Dronning Margrethe indvier Nationalpark Mols Bjerge 29. august 2009

Agri Baunehøj er et af de steder i Mols Bjerge, hvor der flere steder tydeligt ses spor af middelalderens højryggede agre. Jorden ligner nogle steder et vaskebræt med bølgede striber, der er spor efter de gamle marker. "Ryggene" er omkring en meter høje og ligger med 10-20 meters mellemrum og er dannet ved århundreders anvendelse af middelalderens tunge hjulplov, muldfjælspløven. Ryggene hjalp vandet med at løbe fra marken, lige som de i tørre perioder kunne holde vandet på marken. De højryggede agre er især bevaret i Mols Bjerge, fordi pløjning af markerne her blev opgivet midt i 1800-tallet, hvorefter arealerne lå hen til græsning, såkaldt overdrev. Overdrevene er et af de landskabsformer, man gør meget for at bevare i nationalparken.

Danmarks højeste punkt er ifølge de seneste opmålinger Yding Skovhøj, der rager 173 m. op over havet, mens den nærliggende Ejer Baunehøj er to meter lavere. Himmelbjerget ved Silkeborg kan her overfor "kun" mønstre 147 meter. Der findes herudover enkelte andre punkter på den midtjyske højderyg, der er højere end Agri Baunehøj.

(VFH, skrevet til Syddjursportalens oplevelsesguide oktober 2011, bl.a. på grundlag af oplysninger i Vilfred Friberg Hansen: Molslandet, Boggalleriet Rønde 2005).